

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 28/03-41

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu Juraja Babjaka a zo sudcov Eduarda Bárányu a Ľubomíra Dobríka vo veci sťažnosti Ing. V. L., btom P. B., zastúpeného advokátom JUDr. D. D., A. k., P. B., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 925/99 na neverejnom zasadnutí 9. júla 2003 takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 925/99 porušil základné právo Ing. V. L. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Okresnému súdu Žilina v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 925/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Ing. V. L. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 30 000 Sk (slovom tridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Žilina povinný vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Žilina je povinný zaplatiť náhradu trov konania Ing. V. L. v sume 8 780 Sk (slovom osemtisíc sedemstoosemdesiat slovenských korún) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. D. D., A. k., P. B., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Sťažnosti Ing. V. L. vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 28/03-9 z 29. januára 2003 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na konanie sťažnosť Ing. V. L., bytom P. B. (ďalej len „sťažovateľ“), zastúpeného advokátom JUDr. D. D., A. k., P. B., z 3. decembra 2002 pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Žilina (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 925/99.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že sa prostredníctvom svojho právneho zástupcu písomne podaným návrhom z 11. mája 1999 na okresnom súde domáhal zaviazania ním označených odporcov ABC tip, s. r. o., M. R. Štefánika 10, V. a Ing. I. K., bytom V. (ďalej aj „odporca v prvom rade“; „odporca v druhom rade“ alebo „odporcovia“),

na zaplataenie sumy 961 186 Sk s prísl. Jeho návrh bol na okresnom súde zaevidovaný pod sp. zn. Nc 395/99. Na základe výzvy okresného súdu sťažovateľ 15. júna 1999 zaplatil súdny poplatok. K uvedenému číslu konania podal 16. júna 1999 návrh na vydanie predbežného opatrenia. Vzhľadom na uplynutie zákonnej lehoty v zmysle § 75 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) listom z 31. augusta 1999 požiadal okresný súd o vyjadrenie, čo bráni vydaniu predbežného opatrenia. Sťažnosťou z 11. januára 2000 podanou predsedovi okresného súdu sa sťažovateľ domáhal preskúmania „zákonnosti vo vybavovaní“ uvedenej veci. Predseda okresného súdu sa vo svojej odpovedi za vzniknuté prieťahy v konaní ospravedlnil a odôvodnil ich nízkym počtom sudcov na predmetnom súde. K rozhodnutiu o predbežnom opatrení a k vytýčeniu termínu pojednávania v uvedenej veci zo strany okresného súdu však nedošlo, preto sa sťažovateľ rovnakou žiadosťou z 1. marca 2000 obrátil na predsedu Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“), odpoveď však nedostal. Prostredníctvom svojho právneho zástupcu preto opätovne vyzval predsedu okresného súdu, aby vo veci konal v zmysle Občianskeho súdneho poriadku a aby v kratkom čase určil termín pojednávania. Okresný súd sťažovateľovi doručil 23. júna 2000 uznesenie č. k. 16 C 925/99-14, ktorým bol jeho návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietnutý. Sťažovateľ listom z 30. júna 2000 opätovne žiadal okresný súd, aby vytýčil termín pojednávania a rozhodol vo veci. Sťažovateľovi bolo 20. novembra 2001 doručené oznámenie okresného súdu, v ktorom bol určený termín pojednávania na 21. január 2002, teda termín pojednávania bol stanovený až po 2 rokoch a 8 mesiacoch od podania návrhu. Ďalší termín pojednávania bol stanovený až na 12. marec 2002. Pre neúčasť odporcov bolo toto pojednávanie odročené na neurčito. Listom z 31. januára 2002 oznámil sťažovateľ okresnému súdu miesto pobytu Ing. Ivana Kvasnicu, ktorý je zároveň konateľom ABC tip, s. r. o., Varín, na základe čoho požiadal o zaslanie predvolania na pojednávanie obom odporcom na adresu špecifikovanú v liste. Do podania sťažnosti ústavnému súdu nebol stanovený nový termín pojednávania.

Na základe vyššie popísaného skutkového stavu podľa sťažovateľa okresný súd svojím postupom porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Sťažovateľ vzhľadom na ustálenú judikatúru ústavného súdu (pokiaľ ide o základné kritériá rozhodné pre posúdenie, či právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov bolo alebo nebolo porušené) v sťažnosti uviedol, že predmetom konania je vec, ktorá nie je ničím špecifická, a podľa neho skutková, ale ani právna povaha veci neodôvodňujú existujúci priebeh konania. Svoje správanie sťažovateľ hodnotí ako aktívne. Vo vzťahu k postupu okresného súdu v predmetnom konaní konštatuje nedodržanie zákonnej lehoty na vydanie predbežného opatrenia, realizáciu procesných úkonov s veľkými časovými odstupmi (napr. vytýčenie prvého termínu pojednávania až po 2 rokoch a 8 mesiacoch od podania návrhu na začatie konania). V postupe okresného súdu sa podľa neho vyskytli viaceré obdobia nečinnosti, ktoré vo svojom súhrne ovplyvnili doterajšiu dĺžku konania.

Na základe vyššie uvedených skutočností sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vo svojom náleze rozhodol, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 16 C 925/99 porušil jeho základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov upravené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ďalej aby prikázal okresnému súdu konať tak, aby predmetná vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, aby mu priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 500 000 Sk, ktoré by bol okresný súd povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu, a aby zaviazal okresný súd na zaplatenie náhrady trov sťažovateľa v konaní v lehote troch dní od právoplatnosti nálezu.

Sťažovateľ vo svojej sťažnosti požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie, ktoré žiadal ako náhradu nemajetkovej ujmy za stav právnej neistoty spôsobený prístupom okresného súdu k predmetnej veci, v ktorom sa nachádza už dva a pol roka, a na jeho odôvodnenie ďalej uviedol: „(...)Prebiehajúce konanie, nakoľko jeho predmetom je dosť značná suma vzhľadom na moje zárobkové pomery, má svoj dopad aj v oblasti týkajúcej sa mojich majetkových pomerov. Ak takýto stav navodzuje svojou nečinnosťou orgán, ktorého úlohou je ochrana zákonnosti, vyvoláva to vo mne stratu dôvery k tomuto orgánu.(...)“

Vo svojom podaní zo 14. apríla 2003 sťažovateľ ústavnému súdu oznámil, že v zmysle § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania v predmetnej veci.

Predseda okresného súdu sa k podanej sťažnosti vyjadril v liste sp. zn. Spr 3013/03 z 28. apríla 2003, ku ktorému bolo ako príloha pripojené aj stanovisko vo veci konajúceho sudcu. V uvedenom liste vzniesol predseda okresného súdu námietku predpojatosti voči sudcovi Ľubomírovi Dobříkovi a požiadal o jeho vylúčenie z prejednávania uvedenej veci. Uviedol taktiež, že netrvá na ústnom pojednávaní v rámci prerokovania prijatej sťažnosti. Vo veci konajúci sudca vo svojom vyjadrení k sťažnosti (s ktorým sa predseda okresného súdu stotožnil) okrem iného reagoval na tvrdenia sťažovateľa o zložitosti predmetnej veci, pričom uviedol: „(...) *nie je jednoznačne možné tvrdiť, že sa jedná o bežnú zmluvu o pôžičke, hlavne čo do obsahu vrátenia poskytnutej sumy – plnenia zo strany odporcu v rade 1/ navrhovateľovi, kde bude potrebné vykonať dokazovanie, najmä vypočutím účastníkov konania. (...)*“

Ďalej poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ podľa neho nedodržel procesné podmienky na začatie konania, keď vo svojom návrhu nesprávne uviedol sídlo odporcu v prvom rade, pričom uvedený nedostatok odstránil až po roku a dvoch mesiacoch, a taktiež poukázal na vzniknutý problém s doručovaním písomností okresného súdu odporcovi v druhom rade. Podľa jeho vyjadrenia „(...) pokiaľ by nenastali vyššie uvedené nedostatky procesného charakteru (§ 79 ods. 1 a § 115 ods. 1 O. s. p.), myslím si, že by došlo ku uskutočneniu pojednávania a vykonaniu dokazovania smerujúceho ku ukončeniu konania vo veci samej. (...)“

V ďalšom texte svojho vyjadrenia poukázal na personálne a organizačné problémy okresného súdu a navrhol ústavnému súdu, aby sťažnosť sťažovateľa zamietol, prípadne mu nepriznal primerané finančné zadostučinenie a náhradu trov konania.

Ústavný súd upustil so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde od ústneho pojednávania v danej veci, pretože po oboznámení sa s ich

vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Námietku predpojatosti vznesenú predsedom okresného súdu a vyjadrenie odmietnutého sudcu k nej predložil predseda tretieho senátu ústavného súdu podľa § 28 ods. 2 zákona o ústavnom súde a čl. II bodu 5 rozvrhu práce ústavného súdu predsedovi štvrtého senátu ústavného súdu. Tento senát na svojom neverejnom zasadnutí 28. mája 2003 uznesením sp. zn. IV. ÚS 107/03 rozhodol, že sudca ústavného súdu Ľubomír Dobrík nie je vylúčený z výkonu sudcovskej funkcie v konaní o sťažnosti sťažovateľa.

Na základe uvedených skutočností senát ústavného súdu sťažnosť prerokoval na svojom zasadnutí bez prítomnosti účastníkov, ich zástupcov a verejnosti len na základe písomne predložených vyjadrení účastníkov a obsahu dotknutého spisu v zložení uvedenom v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci.

Sťažovateľ podal 13. mája 1999 proti odporcom na okresnom súde návrh na začatie konania, ktorým sa domáhal zaplataenia pohľadávky 961 186 Sk s príslušenstvom. Na základe výzvy okresného súdu z 24. mája 1999 zaplatil sťažovateľ 21. júna 1999 súdny poplatok za podanie návrhu v predmetnej veci. Dňa 18. júna 1999 podal návrh na vydanie predbežného opatrenia. Dňa 23. júna 1999 bola predmetná vec prevedená do registra C. Listom z 2. júna 2000 sťažovateľ požiadal okresný súd o vydanie predbežného opatrenia a vytýčenie termínu pojednávania vo veci. Okresný súd uznesením č. k. 16 C 925/99-14 zo 16. júna 2000 návrh na vydanie predbežného opatrenia zamietol a následne ho nechal doručiť účastníkom konania. Listom doručeným okresnému súdu 3. júla 2000 sťažovateľ opravil svoj návrh na začatie konania v časti označenia sídla odporcu v prvom rade. Vo veci

konajúci sudca 10. júla 2000 nechal vyžiadať aktuálny výpis z obchodného registra týkajúci sa odporcu v prvom rade a zaslať výzvu Obecnému úradu Varín za účelom zistenia pobytu odporcu v druhom rade. Obecný úrad Varín odpovedal listom č. 423/2000 z 20. júla 2000 doručeným okresnému súdu 24. júla 2000. Pokynom súdnej kancelárie z 28. júla 2000 vo veci konajúci sudca uložil doručiť uznesenie na novú adresu odporcovi v prvom rade a zaslať výzvu na Mestský úrad v Žiline, ako aj na Register obyvateľov Slovenskej republiky v Banskej Bystrici ohľadom zistenia pobytu a oznámenia adresy odporcu v druhom rade. Odpoveď Mestského úradu v Žiline č. C-6588 z 1. augusta 2000 mu bola doručená 2. augusta 2000 a Register obyvateľov Slovenskej republiky v Banskej Bystrici odpovedal na výzvu okresného súdu listom č. p.: PPZ-prieb-49727/OI-RE-2000 z 1. augusta 2000 doručeným mu 4. augusta 2000. Uznesenie č. k. 16 C 925/99-14 zo 16. júna 2000 okresný súd opätovne doručoval odporcom 21. augusta 2000. Okresný súd 13. decembra 2001 vytýčil termín pojednávania na 21. január 2002 a nechal naň predvolať všetkých účastníkov konania. Listom z 18. januára 2002 sťažovateľ ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní z dôležitých pracovných dôvodov. Pojednávanie konané 21. januára 2002 v neprítomnosti obidvoch odporcov bolo okresným súdom odročené na neurčito za účelom zistenia pobytu odporcu v druhom rade. Okresný súd následne zaslal 25. januára 2001 výzvu na Obecný úrad Varín. Listom z 31. januára 2002 doručeným okresnému súdu 1. februára 2002 sťažovateľ oznámil okresnému súdu adresu, na ktorej sa podľa jeho poznatkov odporca v druhom rade zdržiava. Obecný úrad Varín listom č. 97/2002 z 12. februára 2002 (doručeným 14. februára 2002) odpovedal na výzvu okresného súdu. Okresný súd 14. februára 2002 vytýčil ďalší termín pojednávania na 12. marec 2002 a nechal naň predvolať účastníkov konania. Na pojednávanie 12. marca 2002 sa odporcovia nedostavili a okresný súd ho odročil na neurčito.

III.

1. Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy: „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných priet'ahov (...).“

Podľa ustanovenia čl. 6 ods. 1 prvej vety dohovoru: „Každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola (...) v primeranej lehote prejednaná (...) súdom (...).“

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (I. ÚS 10/98).

Otázku existencie zbytočných prietáhov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy skúma ústavný súd vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. II. ÚS 74/97, I. ÚS 70/98). Tieto tri kritériá zohľadňuje pri namietanom porušení práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru aj Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu (III. ÚS 111/02, III. ÚS 29/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je žaloba o plnenie, ktorou sa sťažovateľ domáhal zaplatenia svojej pohľadávky zo zmluvy o pôžičke a o ručení uzavretej 31. mája 1995. Z obsahu súdneho spisu, z vyjadrení sťažovateľa a okresného súdu ani z nimi predložených na vec sa vzťahujúcich listín ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť svedčiacu o skutkovej alebo právnej zložitosti veci. Pokiaľ ide o námietku okresného súdu, že v danom prípade nešlo „o bežnú zmluvu o pôžičke, hlavne čo do obsahu vrátenia poskytnutej sumy“, v dôsledku čoho vznikla potreba vykonať dokazovanie vypočutím účastníkov konania, ústavný súd nepovažuje ani túto okolnosť za takú, že by odôvodňovala záver o osobitnej právnej alebo skutkovej zložitosti veci z hľadiska kritérií uplatňovaných pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietáhom.

B) Správanie sťažovateľa ako účastníka konania ústavný súd hodnotí ako primerane aktívne. Sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu (zaplatil súdny poplatok), oznamoval okresnému súdu skutočnosti, ktoré mohli mať význam pre ďalší postup v konaní (adresu odporcu v druhom rade, ktorý bol zároveň konateľom odporcu v prvom rade), a aktívne sa domáhal urýchlenia postupu v posudzovanom konaní.

Okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ v návrhu na začatie konania nesprávne uviedol sídlo odporcu, pričom uvedený nedostatok sťažovateľ odstránil až po roku a dvoch mesiacoch (od podania návrhu).

Podľa § 100 ods. 1 OSP len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá. (...)

Podľa § 103 OSP kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania).

Podľa § 43 ods. 1 OSP (v znení platnom a účinnom do 31. decembra 2001, t. j. v rozhodnom období) predseda senátu vyzve účastníkov, aby sa nesprávne alebo neúplné podanie opravilo alebo doplnilo. (...)

Podľa § 43 ods. 2 OSP ak sa napriek výzve predsedu senátu podanie neopraví alebo nedoplní a v konaní nemožno pre tento nedostatok pokračovať, súd konanie zastaví. O týchto následkoch musí byť účastník poučený.

Nedostatok návrhu sťažovateľa, o ktorom sa zmieňuje okresný súd vo svojom vyjadrení k sťažnosti, by mohol byť príčinou zbytočných prietáhov v konaní na strane sťažovateľa, ak by vyvolal na strane okresného súdu zodpovedajúcu procesnú aktivitu v zmysle vyššie uvedených ustanovení Občianskeho súdneho poriadku s cieľom odstrániť nedostatok v podmienkach konania, pričom by uvedený postup znamenal predĺženie lehoty prerokovania predmetnej veci. Okresný súd však vyššie označeným spôsobom (§ 43 OSP) nepostupoval, naopak, nedostatok návrhu v označení sídla odporcu v prvom rade odstránil

sťažovateľ sám z vlastnej iniciatívy podaním doručeným okresnému súdu 3. júla 2000, pričom okresný súd bol do uvedenej doby v tomto smere nečinný. Ústavný súd preto nepovažoval nesprávne označenie sídla odporcu v prvom rade sťažovateľom v návrhu na začatie konania za okolnosť, ktorá by podstatným spôsobom prispela k predĺženiu celkovej doby posudzovaného konania a mala by byť preto zohľadnená na ťarchu sťažovateľa pri posúdení existencie zbytočných prietahov v predmetnom konaní.

C) Ďalším kritériom, na základe ktorého ústavný súd hodnotil, či v uvedenom konaní došlo ku zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu v predmetnej veci.

Okresný súd po podaní žaloby urobil vo veci prvotný procesný úkon smerujúci k príprave pojednávania, ktorým bolo zaslanie výzvy na zaplatenie súdneho poplatku, po jeho zaplatení sťažovateľom 21. júna 1999 a prevedení veci do registra C (23. júna 1999) však v činnosti smerujúcej k príprave pojednávania vôbec nepokračoval a bol vo veci nečinný až do 16. júna 2000, keď rozhodol o návrhu sťažovateľa na vydanie predbežného opatrenia (takmer jeden rok).

Okresný súd bol v konaní nečinný aj v období od 21. augusta 2000, keď sa po doručení odpovedí Mestského úradu v Žiline a Registra obyvateľov Slovenskej republiky v Banskej Bystrici týkajúcich sa pobytu odporcu v druhom rade pokúsil o opätovné doručenie uznesenia o predbežnom opatrení odporcom, do 13. decembra 2001, keď vytýčil termín pojednávania v uvedenej veci (takmer rok a dva mesiace), a následne v období od 22. marca 2002, po odročení pojednávania a vrátení nedoručených predvolaní poštou, do 28. apríla 2003, keď bol spis v uvedenej veci zaslaný ústavnému súdu (viac ako rok a jeden mesiac).

Uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu v konaní sp. zn. 16 C 925/99 (spolu viac ako tri roky v konaní, ktoré trvá o niečo viac ako štyri roky a jeden mesiac) nemožno rozumne oddôvodniť okolnosťami prípadu (problémy pri doručovaní písomností odporcom, na ktoré poukázal okresný súd) ani správaním niektorého z účastníkov konania. Uvedené obdobia nesvedčia o tom, že by okresný súd organizoval svoj procesný postup v uvedenom

konaní v súlade s § 6 a § 100 OSP tak, aby bol čo najskôr odstránený stav právnej neistoty účastníkov konania ohľadne práv, ktorých sa žaloba týkala.

Ústavný súd posúdil preto uvedené obdobia nečinnosti okresného súdu ako zbytočné priet'ahy v konaní, v dôsledku ktorých došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie jeho veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a k porušeniu jeho práva na prerokovanie veci súdom v primeranej lehote v zmysle čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Okresný súd vo vyjadrení sp. zn. Spr. 3013/03 z 28. apríla 2003 k ústavnej s'ťažnosti s'ťažovateľa argumentoval aj personálnymi a organizačnými problémami okresného súdu.

Ústavný súd v súvislosti s obdobnou argumentáciou všeobecných súdov v konaniach týkajúcich sa namietaného porušenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru opakovane uviedol (napr. III. ÚS 187/02, III. ÚS 29/03), že nespochybňuje možnosť negatívneho dopadu prípadného nedostatočného obsadenia všeobecného súdu sudcami a z toho plynúcej nadmernej zaťažnosti sudcov z hľadiska počtu vecí, v ktorých konajú ako zákonní sudcovia, na efektivitu a rýchlosť postupu súdnych konaní. Aj napriek tomu však ústavný súd nemohol akceptovať uvedenú argumentáciu ako právne významnú vo vzťahu k s'ťažovateľom namietanému porušeniu označených práv.

Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania článku 6 ods. 1 dohovoru nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezavajú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní (napr. II. ÚS 18/98, II. ÚS 52/99, II. ÚS 58/02, III. ÚS 17/02, III. ÚS 111/02, III. ÚS 145/02).

Článok 6 ods. 1 dohovoru „zaväzuje zmluvné štáty organizovať svoj súdny systém tak, aby bol schopný vyhovieť požiadavkám tohto článku“ (napr. rozsudok H. c. Francúzsko z 24. októbra 1989, § 58; rozsudok Salesi c. Taliansko z 26. februára 1993, § 24).

2. Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Pretože ústavný súd zistil, že nečinnosťou okresného súdu došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

3. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti žiadal aj o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 500 000 Sk z dôvodu nemajetkovej ujmy, ktorú utrpel vzhľadom na to, že predmetom sporu je pohľadávka pomerne vysokej hodnoty, čo v dôsledku nečinnosti okresného súdu vyvoláva v sťažovateľovi podľa jeho tvrdenia pocit straty dôvery k tomuto orgánu.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa ustanovenia § 50 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

Podľa ustanovenia § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde má primerané finančné zadosťučinenie povahu náhrady nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľa, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť obnovením stavu pred jeho porušením a výrok ústavného súdu deklarujúci toto porušenie nemožno vzhľadom na okolnosti prípadu považovať za dostatočnú a účinnú nápravu, priznal ústavný súd sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 30 000 Sk. Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných priet'ahov v konaní (viac ako tri roky) a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľa spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a straty dôvery v efektívne poskytnutie súdnej ochrany v predmetnej veci. Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadost'učinenie nevyhovel. Ústavný súd sa pritom riadil úvahou, že cieľom primeraného finančného zadost'učinenia je zmiernenie nemajetkovej ujmy, nie prípadná náhrada škody (II. ÚS 58/02, III. ÚS 111/02).

4. Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom. Právny zástupca sťažovateľa uplatnil trovy právneho zastúpenia podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (ďalej len „vyhláška č. 163/2002 Z. z.“) za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2002 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom a písomné podanie) vo výške 2 x 11 785 Sk (s prihliadnutím na § 17 ods. 4 a § 13 ods. 1 a ods. 8 citovanej vyhlášky, pretože podľa jeho názoru ide v danom prípade o spojenie dvoch vecí – určenie porušenia práva s príkazom na nápravu a rozhodovanie o priznaní nemajetkovej ujmy) a dvakrát hodnotu paušálnej náhrady vo výške 2 x 100 Sk vrátane 10 % DPH, t. j. spolu 26 147 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z ustanovení § 1 ods. 3, § 13 ods. 8 prvej vety, § 16 ods. 1 písm. a) a c), § 19 ods. 3, § 22 a § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.

Predmetom konania pred ústavným súdom o sťažnosti v zmysle čl. 127 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s primeraným finančným zadosťučinením, ktoré predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch (III. ÚS 34/03). Právomoc ústavného súdu prikázať všeobecnému súdu, ktorý svojou nečinnosťou v konkrétnom konaní porušil základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, resp. právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, aby vo veci konal, ako aj jeho právomoc priznať sťažovateľovi, ktorého práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie predstavujú iba prostriedky nápravy porušenia základných práv, ktoré ústavný súd vyslovil. Výrok ústavného súdu, ktorým prikázal okresnému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prieťahov, a výrok, ktorým priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, nemožno preto chápať ako rozhodnutia v samostatných veciach spojených na spoločné konanie s konaním, v ktorom sa sťažovateľ domáha vyslovenia porušenia svojich základných práv. Aplikácia § 17 ods. 4 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. v rámci rozhodovania o trovách konania pred ústavným súdom v takomto prípade neprichádza do úvahy.

Základná sadzba tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v období od 1. apríla 2002 do 31. decembra 2002 v konaní pred ústavným súdom predstavuje 3 900 Sk (základom pre výpočet bola priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky v prvom polroku 2001 vo výške 11 693 Sk) a hodnota režijného paušálu 100 Sk.

Za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2002 (prevzatie a príprava zastúpenia vrátane prvej porady s klientom, písomné podanie – sťažnosť z 3. decembra 2002) patrí odmena v sume 2 x 3 900 Sk. Odmena právneho zástupcu za poskytnutie právnych služieb v uvedenom konaní predstavuje 7 800 Sk. Podľa § 22 ods. 3 vyhlášky č. 163/2002 Z. z. ak

je advokát platiteľom dane z pridanej hodnoty, priznáva sa mu pri určení náhrady trov konania odmena zvýšená o daň z pridanej hodnoty, t. j. spolu 8 580 Sk (s prihliadnutím na zaokrúhlenie podľa § 25 vyhlášky č. 163/2002 Z. z.). Ku každému z úkonov právnych služieb v roku 2002 patrí režijný paušál vo výške 2 x 100 Sk. Trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú preto celkom sumu 8 780 Sk.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. júla 2003